

Stéphane Seminckx

Liefde is ... jezelf geven

De christelijke visie
op het huwelijk

2018

INHOUDSOPGAVE

VOORWOORD	9
INLEIDING	11
AFKORTINGEN	15
I. WAT IS LIEFDE?	17
<i>Liefde als aantrekkingskracht</i>	18
<i>Liefde als vriendschap</i>	25
<i>De echtelijke liefde</i>	42
<i>Samengevat</i>	52
II. DE INTEGRATIE VAN DE LIEFDE	53
<i>De mens is een lichaam</i>	54
<i>Kuisheid: een deugd</i>	64
<i>Vriendschap in het huwelijk</i>	66
<i>Eros in het huwelijk</i>	69
<i>Samengevat</i>	73
III. HET HUWELIJK	75
<i>Het huwelijk als "sacrament van het begin"</i>	76
<i>Het huwelijk als sacrament van het</i> <i>Nieuwe Verbond</i>	78
<i>De doelstellingen van het huwelijk</i>	84
<i>Het celibaat</i>	89
<i>Samengevat</i>	91
IV. LIEFDE IS ... JEZELF GEVEN	93
<i>De betekenis van de huwelijksdaad</i>	95
<i>De waarheid van de zelfgave</i>	102
<i>Liefde en verantwoordelijkheid</i>	108

V. VRAAG EN ANTWOORD	117
VI. EEN INTEGRALE VISIE OP DE MENS	
EN DIENS ROEPING	157
<i>De parabel van de verloren zoon</i>	158
<i>Leven in Christus</i>	166
<i>Een oproep aan de priesters en de gezinnen</i>	171
<i>Maria</i>	176
BIBLIOGRAFIE	179

VOORWOORD

“Liefde is ... jezelf geven”. De titel van dit boek doet denken aan de bekende “Liefde is ...” cartoons. In die cartoons wordt van de liefde onder meer gezegd dat ze “onmisbaar” is en “onvoorwaardelijk”, dat ze “hemel op aarde” is, maar ook “soms raadselachtig” en dat liefde inhoudt “het weer goedmaken” en “elkaar koesteren”. Liefde is inderdaad enerzijds onmisbaar; zonder liefde is er geen humaniteit. Anderzijds: hoewel alle mensen verlangen naar liefde, blijkt samenleven in liefde vaak moeilijker dan we gehoopt hadden.

De Belgische arts en priester Stéphane Seminckx schreef dit boek mede naar aanleiding van het feit dat het dit jaar vijftig jaar geleden is dat Paus Paulus VI de encycliek over het doorgeven van het leven en het verantwoord ouderschap, *Humanae vitae*, publiceerde. Deze encycliek stootte op veel onbegrip. Een groot nadeel op dat moment was het nagenoeg ontbreken van een huwelijkstheologie en een adequate filosofische analyse van huwelijk en ouderschap. Daarin werd echter in de jaren die volgden, grote vooruitgang geboekt. De recent overleden kardinaal Carlo Caffarra ontwikkelde een sublieme visie op het huwelijk vanuit een thomistisch filosofisch mensbeeld, waardoor de boodschap van *Humanae vitae* met heldere en overtuigende argumenten inzichtelijk kan worden gemaakt. Ook opvolgers van Paulus VI leverden een grote bijdrage aan de ontwikkeling van een huwelijkstheologie, vooral Johannes Paulus II en Benedictus XVI.

Seminckx geeft eerst een uitgebreide analyse van wat “liefde is ...”, namelijk aantrekkingskracht, vriendschap en echtelijke liefde. Tevens herinnert hij aan de intrinsieke waarde van het menselijk lichaam en de plaats die het lichaam daardoor inneemt binnen de zelfgave die het huwelijk is. Vervolgens beschrijft hij de leer van Kerk inzake huwelijk en seksualiteit en gaat hij in op vragen die bij deze leer gesteld worden, vooral encycliek *Humanae vitae*. Tenslotte wijst hij er op dat gehuwden bij alle moeilijkheden die het met zich meebrengt om de huwelijksliefde gestalte te geven, kunnen rekenen op Gods barmhartigheid en hulp. Wie God kent als een mysterie van Liefde, weet zich door zijn liefde gedragen, kan daaruit telkens kracht putten en in die Liefde steeds opnieuw inspiratie vinden. De Kerk verkondigt onophoudelijk de liefde van God en geeft aan hoe de liefde vorm kan krijgen in menselijke relaties.

Moge dit boek over de leer van de Kerk bijdragen aan de verdieping van het begrip van wat de liefde tussen gehuwden inhoudt en een uitnodiging aan hen zijn hun huwelijk volgens Gods bedoelingen te beleven als een vreugdevolle en dankbare zelfgave aan elkaar.

Opdracht van de Heer
in de tempel,
2 februari 2018

+ Willem Jacobus kardinaal Eijk
Aartsbisschop van Utrecht

INLEIDING

“We moeten de boodschap herontdekken van de encycliek *Humanae Vitae* van Paulus VI”: zo luidt de uitnodiging die paus Franciscus aan ons richt in zijn postsynodale apostolische exhortatie *Amoris Laetitia* (nrs. 82 en 222). De heilige Johannes Paulus II had de theologen al aangemoedigd om “de argumenten van deze leer [van *Humanae Vitae*] uit [te] diepen” hetgeen “een van de dringendste opgaven is voor ieder die werkzaam is in het onderwijs van de ethiek of in de gezinsspastoraal. Het is immers niet voldoende dat deze leer getrouw en onverkort wordt voorgehouden, maar men moet zich bovendien moeite geven om duidelijk te maken wat de diepste argumenten ervoor zijn” (*Toespraak*, 17 september 1983). Dit boek wil een antwoord zijn op deze uitnodiging.

Op 25 juli 1968 publiceerde de zalige Paulus VI de encycliek *Humanae Vitae* over “het menselijke leven en geboorteregelingen”. Dit document heeft aanleiding gegeven tot een lange reeks discussies en allerlei spanningen. Onder tal van christenen heeft het verbijstering en onbegrip opgeroepen. Velen hebben gebroken met de Kerk, hetzij omdat ze de leer ervan expliciet verwierpen, hetzij omdat ze zijn opgehouden hun geloof te praktiseren, hetzij omdat ze probeerden om hun geloof te beleven buiten de Kerk om.

Inmiddels is er heel wat water door de Rijn gestroomd. De gemoederen zijn bedaard, al was de prijs hiervoor vaak wél dat men onverschillig werd. Dit rustiger vaarwater biedt ons de gelegenheid om deze kwestie opnieuw te bekijken.

Dit is zoveel te meer nodig omdat duidelijk is geworden dat de ideologie van *free sex*, die is ontstaan ten tijde van de encycliek, niet de verwachte bevrijding heeft gebracht van het seksuele leven. Een groeiend aantal vrouwen heeft genoeg van de pil met diens talrijke bijwerkingen op het lichaam en het zielenleven. Contraceptie ervaren ze steeds meer als iets dat hun wordt opgedrongen vanuit de mannenwereld. Op het niveau van de internationale betrekkingen is geboortebeperking een wapen geworden in de handen van de rijke landen, die contraceptie opleggen in ruil voor het bieden van economische hulp aan armere landen. Tenslotte vinden vele moralisten dat de “contraceptieve taal” de communicatie in het echtpaar vervalst en daarmee bijdraagt aan de explosieve groei van het aantal echtscheidingen.

Parallel aan deze ontwikkeling hebben tal van filosofen en theologen sinds 1968 gewerkt aan een beter begrip van de leer van *Humanae Vitae*. Overigens heeft het leergezag van de heilige Johannes Paulus II op essentiële wijze bijgedragen aan deze reflectie, evenals dat van Benedictus XVI en Franciscus. Deze drie pausen zullen dan ook onze gids zijn bij het herlezen van *Humanae Vitae*.

Nog voordat Karol Wojtyła werd verkozen op de stoel van Petrus, had hij al een fundamentele bijdrage geleverd aangaande het probleem van de geboorteregeling met zijn beroemde boek *Liefde en verantwoordelijkheid*, gepubliceerd in 1960. Als paus schreef hij tal van documenten die betrekking hebben op de huwelijks-ethiek en de verdediging van het leven: de apostolische exhortatie *Familiaris Consortio* (1981), de instructie over het respect voor het ongeboren menselijk leven en de waardigheid van de voortplanting *Donum Vitae* (1987), de *Catechismus van de Katholieke Kerk* (1992), de encycliek *Veritatis Splendor* (1993) over fundamentele ethiek, de *Brief aan de gezinnen* (1994) en de encycliek *Evangelium Vitae* (1995). Aan dit alles moeten we toevoegen de 129 woensdagcatecheses van september 1979 tot november 1984 over wat men ook wel de “theologie van het lichaam” heeft genoemd, een verzameling “overwegingen die (...) een ruim commentaar lijken te bevatten op de leer die is opgenomen in de encycliek *Humanae Vitae*” (Johannes Paulus II, *Openbare audiëntie*, 28 november 1984).

Benedictus XVI heeft ons, naast een grondig onderzoek naar de huidige cultuur, in *Deus caritas est* (2005) ook een diepgaande analyse nagelaten van de echtelijke liefde, die verder is aangevuld door de overweging van paus Franciscus met betrekking tot het loflied op de liefde (*Amoris Laetitia* 89-164). Deze analyse presenteren wij in hoofdstuk I. De inhoud daarvan dient om het onderwerp van dit boek te vatten door uit te gaan van die fundamentele vraag: *Wat is liefde?*

In hoofdstuk II bespreken we “de integratie” van de liefde. De echtelijke liefde is een realiteit die alle aspecten van de persoon omvat, en de uitdaging ervan is om al deze dimensies ten dienste te stellen van de “zelfgave”.

In het volgende hoofdstuk wordt het huwelijk behandeld. Het leek ons van belang om in grote lijnen in herinnering te brengen wat onder dit begrip wordt verstaan. Hierbij bezien we het huwelijk én als een instelling die uit de menselijke natuur is ontstaan én als kerkelijk sacrament.

In hoofdstuk IV, geheten *Liefde is ... jezelf geven*, komen we bij de kern van onze overweging uit door specifiek het probleem van contraceptie te analyseren. De uitleg die wordt gegeven, is gebaseerd op de natuurwet en krijgt extra diepgang dankzij recente bijdragen van een aantal filosofen en theologen.

In het volgende hoofdstuk wordt ingegaan op tal van vragen en tegenwerpingen die zijn opgeroepen door de leer van *Humanae Vitae*.

Het laatste hoofdstuk gaat over *Een integrale visie op de mens en diens roeping*. Daarin wordt geprobeerd om een wijder perspectief te schetsen door de boodschap van *Humanae Vitae* te plaatsen in de context van de roeping van de christen.